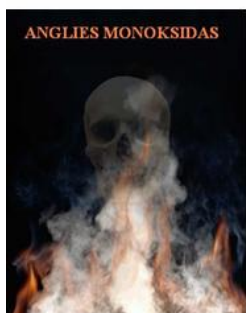
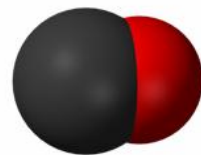

SMALKĖS – „PRAMIEGOTOS“ MIRTIES PRIEŽASTIS

SAM Ekstremalių sveikatai situacijų centro Apsinuodijimų kontrolės ir informacijos biuras šiomis dienomis registruoja padidėjusį apsinuodijusių anglies monoksidu žmonių skaičių, tokių ligonių skaičius didėja ir Vilniaus greitosios pagalbos universitetinės ligoninės ūmių apsinuodijimų skyriuje. Šių apsinuodijimų kasmet ypač padaugėja žiemą, kai prasideda šildymo sezonas, intensyviai kūrenamos krosnys. Gyvenamieji namai, pirtys, kaimo sodybos, kuriuose oras kaitinamas malkomis, gamtinėmis dujomis, akmenis anglimis ar durpėmis, tapo šių žmonių nelaimės vieta.

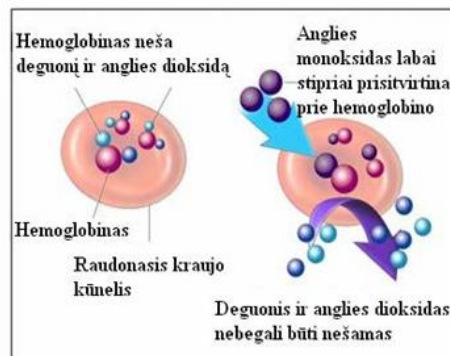
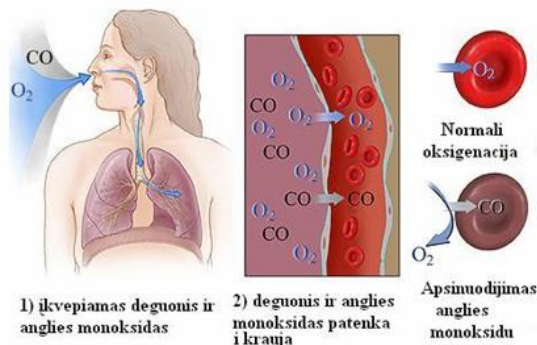
Anglies monoksido šaltiniai:

- ✓ Kaminai
- ✓ Krosnys
- ✓ Mašinų išmetamosios dujos
- ✓ Viryklės
- ✓ Džiovyklės
- ✓ Šildytuvai
- ✓ Židiniai
- ✓ Vandens šildymo sistemos
- ✓ Kepsninės

ANGLIES MONOKSIDO POVEIKIS

Apsinuodijimas anglies monoksidu (CO), liaudyje vadinamu smalkėmis, ypač pavojingas tuo, kad pirmiausia pažeidžiama ta organizmo vieta, kuri jautriausia deguonies badiui, – smegenys. Anglies monoksidas stipriau už deguonį prisijungia prie hemoglobino, esančio eritrocituose, ir blokuoja jų galimybę pernešti deguonį. Žmogus kvėpuoja, bet deguonis jo kraujyje necirkuliuoja. Deguonies trūkumui jautriausios yra nervų ląstelės, dėl to pirmiausia vystosi smegenų pakitimai. Organizme išsivysto deguonies badas, po kurio laiko prasideda traukuliai, koma, žūsta smegenų ląstelės. Deguonies trūkumas gali pažeisti ir širdies raumenį, inkstus, kepenis, kitus organus. Apsinuodijimo pasekmės labai priklauso nuo smalkių koncentracijos, nuo laiko, kiek žmogus būna užterštoje patalpoje. Neigiamam smalkių poveikiui, gydytojų teigimu, jautresni vaikai, vyrai, senyvo amžiaus žmonės.

Anglies monoksidas – bespalvės, bekvapės, beskonės, vietškai nedirginančios dujos. Todėl apsinuodijimai smalkėmis gana dažni ir labai pavojingi. Vienas dažniausių apsinuodijimų anglies monoksidu scenarijų – vakare ne visiškai sudegus kurui uždaroma krosnies sklendė, smalkės po truputį kaupiasi kambaryje, žmogus miegodamas praranda sąmonę, tiesiog giliai užmiega, išsivysto koma ir jeigu jo niekas greitai nesuranda, jis gali mirti. Todėl apsinuodijimas smalkėmis dažnai ir vadinamas „pramiegotos“ mirties priežastimi. Kuo didesnė anglies monoksido koncentracija įkvepiama, tuo didesnis pavojus sveikatai.

Apsinuodijimo anglies monoksidu simptomai:

➤ Lengvas apsinuodijimas

Lengvas galvos skausmas, svaigimas
Pykinimas
Vėmimas
Nuovargis
Pulsavimas smilkiniuose
Į gripą panašūs simptomai

➤ Vidutinis apsinuodijimas

Stiprus galvos skausmas
Mieguistumas
Sumišimas
Padažnėjęs pulsas
Koordinacijos sutrikimas, alpimai

➤ Stiprus apsinuodijimas

Sąmonės praradimas
Traukuliai
Širdies veiklos / kvėpavimo sutrikimas
Mirtis

Apsinuodijimą išduoda ir avietinė odos bei gleivinių spalva. Jei žmogus apsinuodijęs nesunkiai, visus šiuos požymius pajunta pats. Apsinuodijimui progresuojant žmogus pradeda nebesiorientuoti aplinkoje, ir jau esant vidutiniam apsinuodijimui nesuvokiama, jog reikia išeiti iš apnuodytos aplinkos į gryną orą. Tokiu atveju apsinuodijimo požymius gali pastebėti tik aplinkiniai asmenys.

GYDYMAS

Įtarus apsinuodijimą smalkėmis geriau *kreiptis į gydytoją*. Medikai atlieka tyrimą, kiek kraujyje yra karboksihemoglobino, ir nusprendžia, ar reikalinga specializuota pagalba, ar pakaks pabūti gryname ore, mat geriausias vaistas apsinuodijus yra grynas oras, deguonis. Apsinuodijusį žmogų pirmiausia reikia išnešti iš užterštos patalpos į gryną orą, prasegti drabužius, kad jis galėtų kvėpuoti, gautų kuo daugiau deguonies.

Vienintelis priešnuodis apsinuodijus anglies monoksidu – deguonis!

Medikai ištyrę apsinuodijusį žmogų nusprendžia ar jam reikia taikyti hiperbarinę oksigenaciją – gydymą padidinto slėgio deguonimi baro kameroje, kur karboksihemoglobinas suskyla greičiau. Tai svarbu, nes nuo to, kiek ilgai karboksihemoglobinas būna kraujyje, priklauso organų pakenkimas. Kuo greičiau jis pasišalina iš organizmo, tuo geriau.

APSINUODIJIMO ANGLIES MONOKSIDU PROFILAKTIKA

Smalkėmis apsinuodijusių pacientų pagausėja kiekvieną rudenį, žiemą, kai kūrenamos krosnys, kurių sklendės neretai būna netvarkingos. Ypač reali grėsmė apsinuodyti senesniuose namuose, kur yra netvarkingos degimo produktų ventiliacijos sistemos. Praėjusia žiemą į ligoninę pateko ir pacientų iš naujos statybos namų, kur įrengti modernūs katilai, naujoviška šildymo

sistema. Pavojinga sėdėti uždaroje patalpoje, pavyzdžiui, garaže, užvestame automobilyje. Jei automobilio salonas nesandarus, net ir lauke smalkės gali patekti į vidų, žmonės neretai apsinuodija to neįsąmonėdami. Atėjo šildymo sezonas. Todėl būkime atidesni kūrenant krosnis, židinius, išrenkime anglies monoksido detektorius. Rūpinkimės savo ir artimųjų sveikata.

Kiekvienas iš mūsų turi riziką apsinuodyti anglies monoksidu. Kai kurios žmonių grupės gali būti labiau pažeidžiami ir greičiau apsinuodyti nei kitos žmonių grupės. Tai būtų neščiosios bei vaisius, kūdikiai, vaikai, vyresnio amžiaus žmonės bei žmonės, sergantys širdies bei kvėpavimo takų ligomis.

Artimuosius galite apsaugoti:

- ✓ Įsirengę bent vieną į anglies monoksidą reaguojančią signalizaciją (detektorių), geriausia miegamajame;
- ✓ Namų šildymo sistemos priežiūrai (įrengimui, valymui, remontui) išsikviesti tik tos srities specialistus;
- ✓ Židinius bei krosnis bent kartą metuose tikrindami, valydami ir remontuodami. Židinių bei krosnių kūrenti negalime, jeigu nėra namuose vėdinimo sistemos;
- ✓ Tinkamai prižiūrėdami dujų prietaisus bei jų aptarnavimą;
- ✓ Niekada nenaudodami dujomis ar anglimi kūrenamų kepsninių namuose ar garažuose;
- ✓ Neužvesdami mašinos variklio garaže, net jeigu ir garažo durys atidarytos;
- ✓ Neįjunkdami kelių elektros prietaisų iškart į elektros tinklą, nes įkaitus laidams, gali įvykti trumpas sujungimas bei kilti gaisras;
- ✓ Nepalikdami įjungtų šildytuvų be priežiūros, juos statydami toliau nuo užuolaidų ir baldų, o išeinant iš namų būtinai išjunkdami;
- ✓ Nepalikdami namuose vienu vaikų be priežiūros.

*Informaciją parengė
Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centro
Apsinuodijimo informacijos ir kontrolės biuras ir
Ekstremalių situacijų prevencijos skyrius
Tel. (8 5) 261 98 88
Faks. (8 5) 231 4436 (darbo metu)
(8 5) 262 1962 (ne darbo metu)
El.p.: essc_bud@sam.lt
www.essc.sam.lt*